

The logo for SAK (Suomen Akatemi) is displayed in a white trapezoidal shape. The letters 'SAK' are written in a bold, red, sans-serif font.

SAK

**Työttömyyden syyt
työttömien näkökulmasta -tutkimus**

Helmikuu 2023

Aineisto

- Kerättiin 20.10.–10.11.2022.
- 763 työtöntä vastaajaa.
- Kantar Public keräsi aineiston nettipaneelin kautta (n=751). Lisäksi Työttömien keskusjärjestön keräsi pienen määrän vastauksia (n=12).
- Aineisto painotettiin edustamaan väestöä sukupuolen ja iän mukaan.

Miksi työllistymisen esteiden tunnistaminen on tärkeää?

- OECD:n tutkimuksen Faces of Joblessness in Finland (2020) mukaan työttömien ryhmittely heidän pääasiallisen työllistymisesteesä mukaan voi auttaa suunnittelemaan toimia, jotka kohdistuvat oikein.
- Yleensä työvoimapolitiikan toimilla ei pysytä poistamaan kaikkien ryhmien työllistymisen esteitä samaan aikaan.
- Siksi tarvitaan priorisointia ja toimien kohdistamista tiettyyn ryhmään.
- Tehokkaat työllisyystoimet vaativat ryhmän pääasiallisen työllistymisen esteen tunnistamista ja ymmärtämistä.

SAK

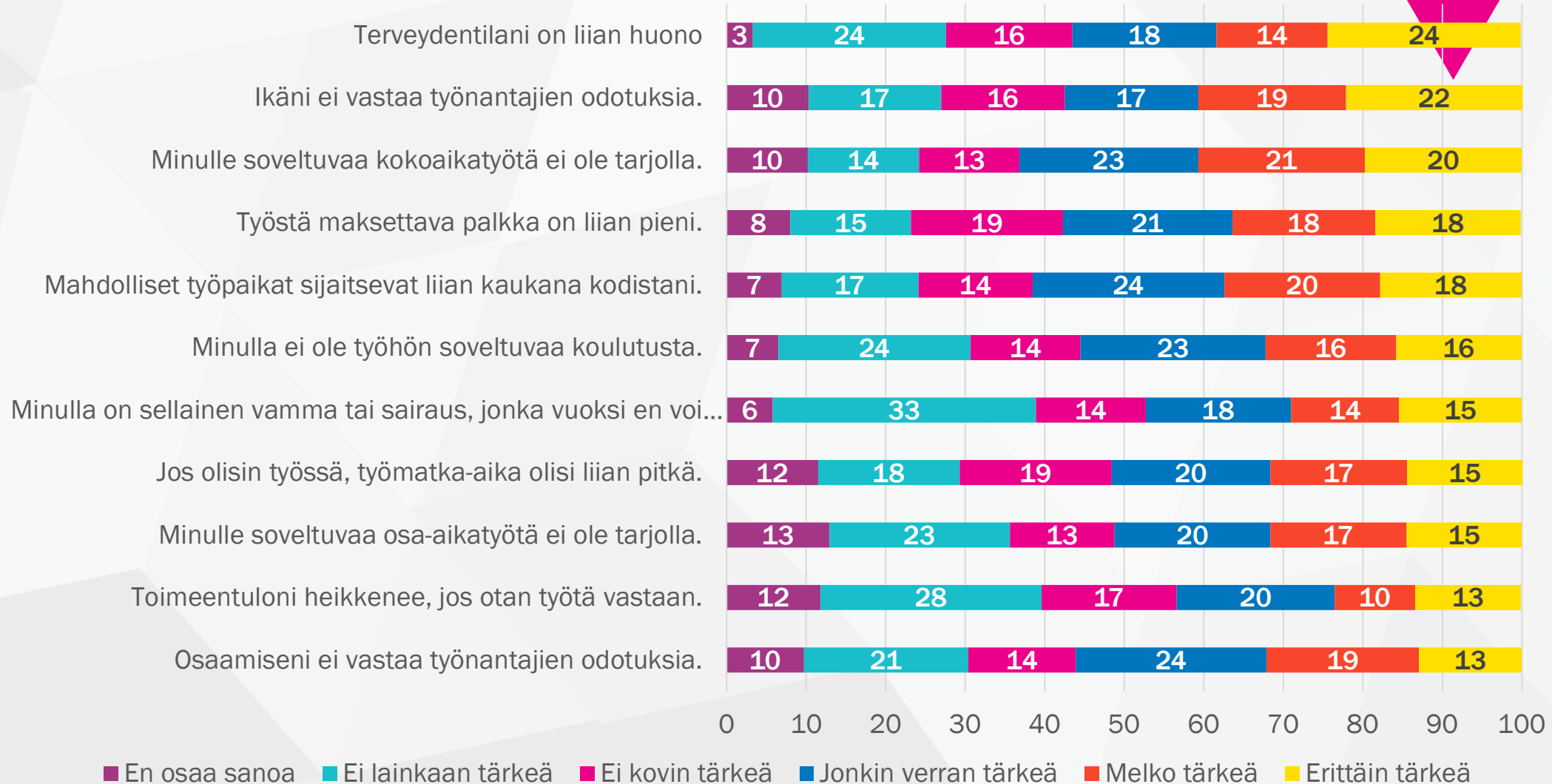
TYÖTÄ

TOISTEMME

PUOLESTA

Mistä työttömyys johtuu?

Työttömyyden syyt: 11 tärkeintä

Mistä työttömyys johtuu?

Tulosten mukaan kolme työttömien kokemaa merkittävintä työllistymisen estettä ovat:

1. Terveystilani on liian huono
2. Ikäni ei vastaa työnantajien odotuksia
3. Minulle soveltuvaan kokoaikatyötä ei ole tarjolla

1. Terveystilani on liian huono

- Huono terveydentila on vastaajien mukaan heidän merkittävin työllistymisen esteensä.
- Kysyttäessä taustamuuttujaa terveydentilasta, vastaavat jakautuvat: *hyvä* 33 %, *kohtuullinen* 37 % ja *huono* 31 %
 - Huom. yhdistetty kategoriat:
 - huono tai erittäin huono → *huono*
 - hyvä tai erittäin hyvä → *hyvä*

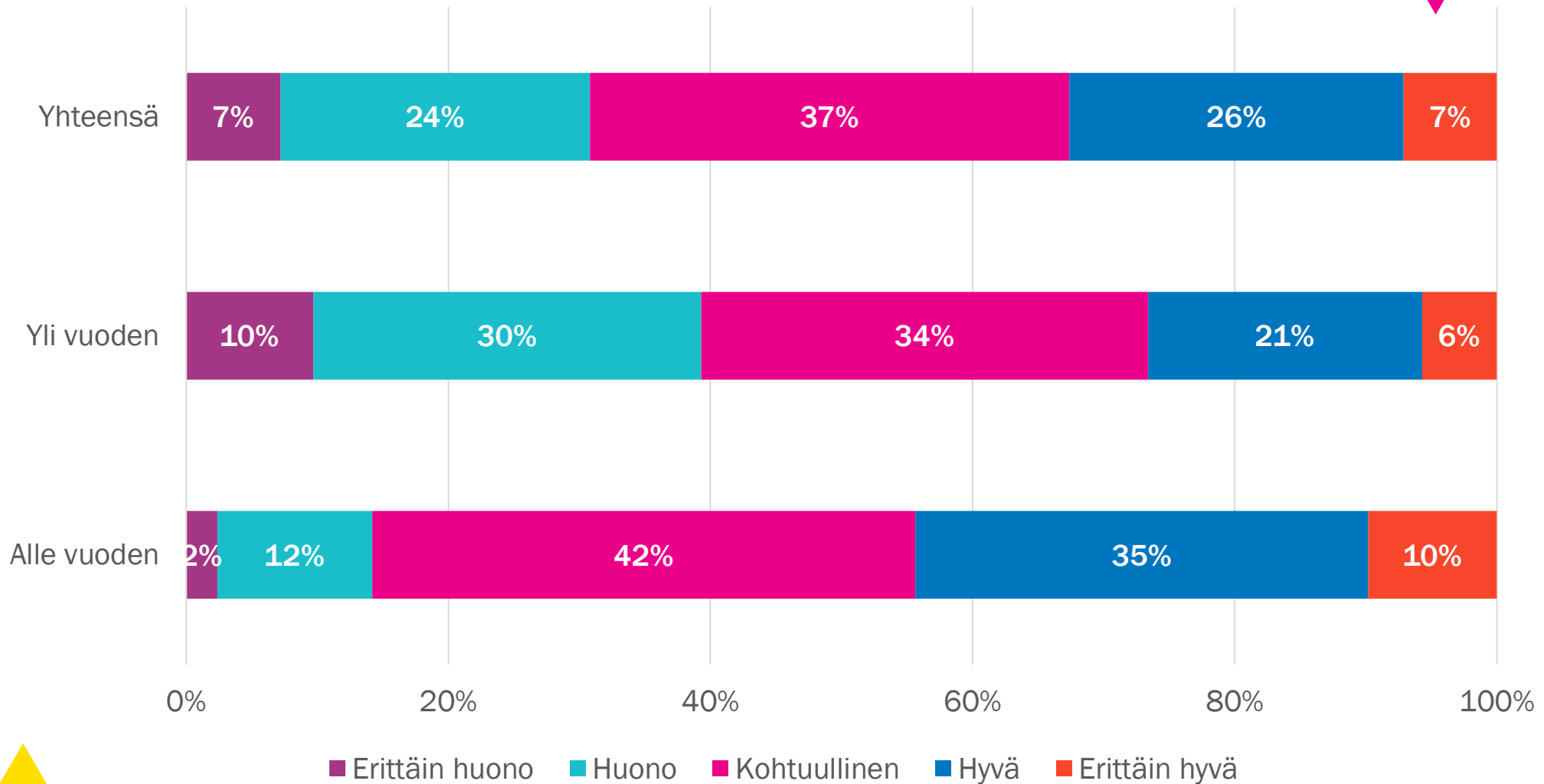
Terveys työttömyyden pitkittyessä

- Terveysongelmien merkitys korostuu entisestään, kun työttömyyttä on jatkunut yli vuoden.
 - Kun työttömyyttä on kestänyt yli vuoden *Terveydentilani on liian huono* on yleisin mainittu este työllistymiselle.
 - Alle vuoden työttömänä olleiden keskuudessa se on vasta yhdeksänneksi yleisin syy.
 - Kysyttäessä terveydentilasta taustamuuttujien yhteydessä ero näkyy näin:
 - alle vuoden työttömänä olleiden keskuudessa jakaumat ovat:
 - hyvä 45 %, kohtuullinen 42 % ja huono 14 %
 - kun taas yli vuoden työttömänä olleiden kohdalla:
 - hyvä 27 %, kohtuullinen 34 % ja huono 40 %

Yhdistetty kategoriat:

- hyvä tai erittäin hyvä → hyvä
- huono tai erittäin huono → huono

Koettu terveys työttömyyden keston mukaan

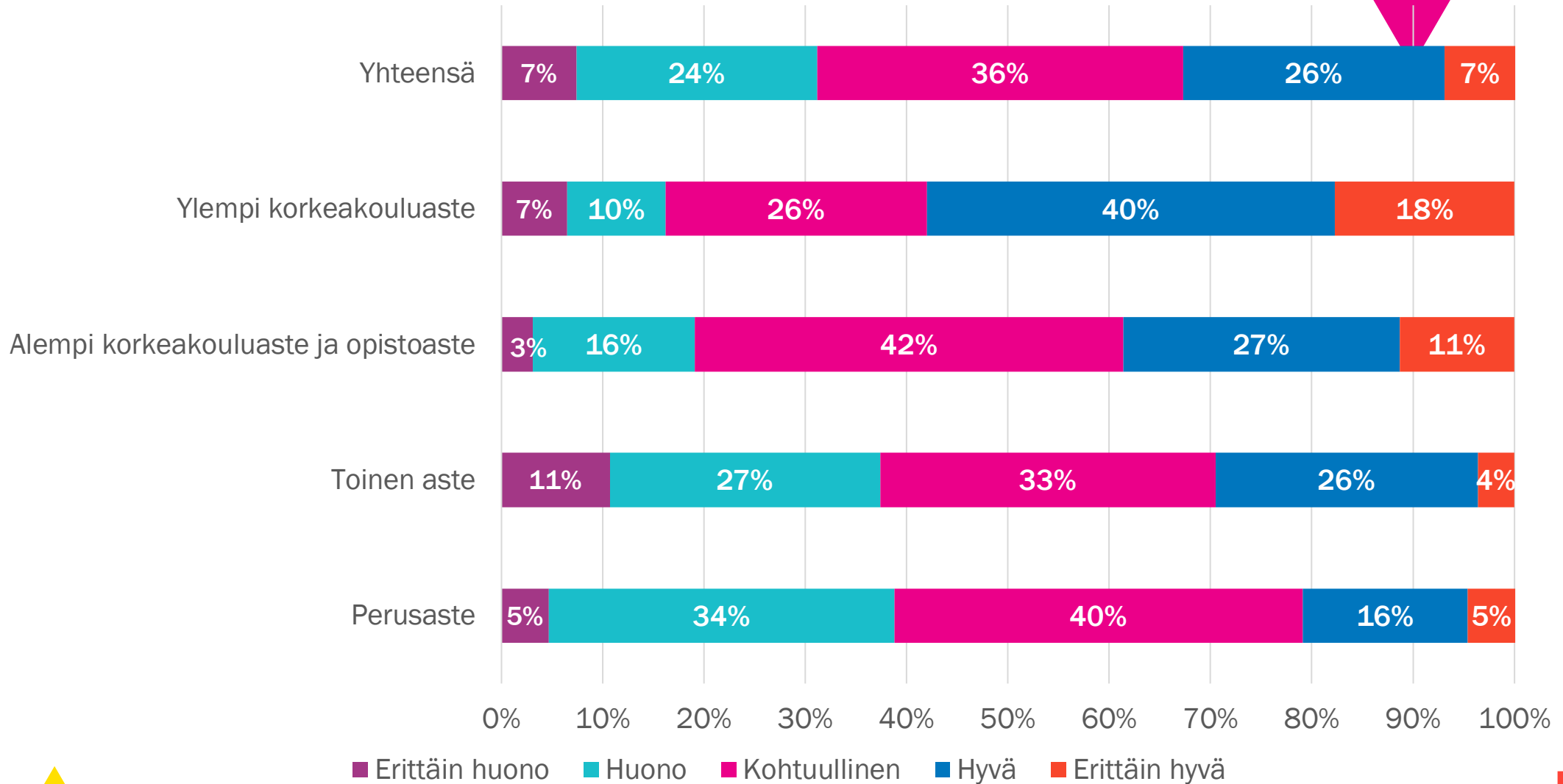
Terveydentilan kokemus koulutustason mukaan

- Kokemus huonosta terveydentilasta korostuu alemmin koulutettujen joukossa.
- Ylemmän korkea-asteen koulutuksen saaneilla taustamuuttujan jakauma on:
 - *hyvä 58 %, kohtuullinen 26 % ja huono 17 %*
- Kun taas perusasteen varassa olevien kohdalla jakauma on:
 - *hyvä 21 %, kohtuullinen 40 % ja huono 39 %*

Yhdistetty kategoriat:

- hyvä tai erittäin hyvä → hyvä
- huono tai erittäin huono → huono

Koettu terveys koulutusasteen mukaan

SAK:n ratkaisut

Terveyden ongelmiin

Työttömien palveluissa tulee huomioida aina työ- ja toimintakyky heti työttömyyden alussa.

Jokainen työtön tulee ohjata terveystarkastukseen viimeistään, kun työttömyyttä on jatkunut kaksi kuukautta.

Työtön pitää aina tarvittaessa ohjata kuntoutukseen.

Koulutuksen osuutta ammatillisen kuntoutuksen muotona lisätään.

Työvoimapulaan on mahdollista saada helpotusta muokkaamalla työtä työkyvyn mukaiseksi. Työnantajan tulee saada apua tähän työllisyyspalveluista.

Osa-aikatyön tekemisen mahdollisuuksia pitää lisätä sitä tarvitseville.

Työkanava Oy on tärkeä väylä töihin osatyökykyisille, joiden on vaikea muuta kautta työllistyä. Sen asema tulee vakiinnuttaa.

SAK:n ratkaisut

Kuka tukee työtöntä kussakin vaiheessa?

Työllisyyspalveluiden **oma-valmentaja** havaitsee kasvokkaisissa tapaamisissa yhdessä työttömän kanssa työkyvyn haasteet.

Kasvokkainen tapaaminen on tärkeä heti työttömyyden alkaessa.

Sote-palveluissa työkykyasioihin perehtyneet **lääkäri ja terveydenhoitaja** selvittävät työttömän työkyvyn vaikuttavat sairaudet sekä suunnittelevat ja antavat hoitoa niihin.

Työtön etsii **oma- tai työhönvalmentajan** kanssa sopivan työn. Mahdollisesti sitä ennen koulutus. Kohteena varsinkin työvoimapula-ammattit.

Tarvittaessa **työnantaja** muotoilee työn valmentajan avulla sopivaksi ml. työajat. [Työolosuhteiden järjestelytuki](#) mahdollinen.

Vaihtoehtona myös Työkanava Oy.

2. Ikäni ei vastaa työnantajien odotuksia

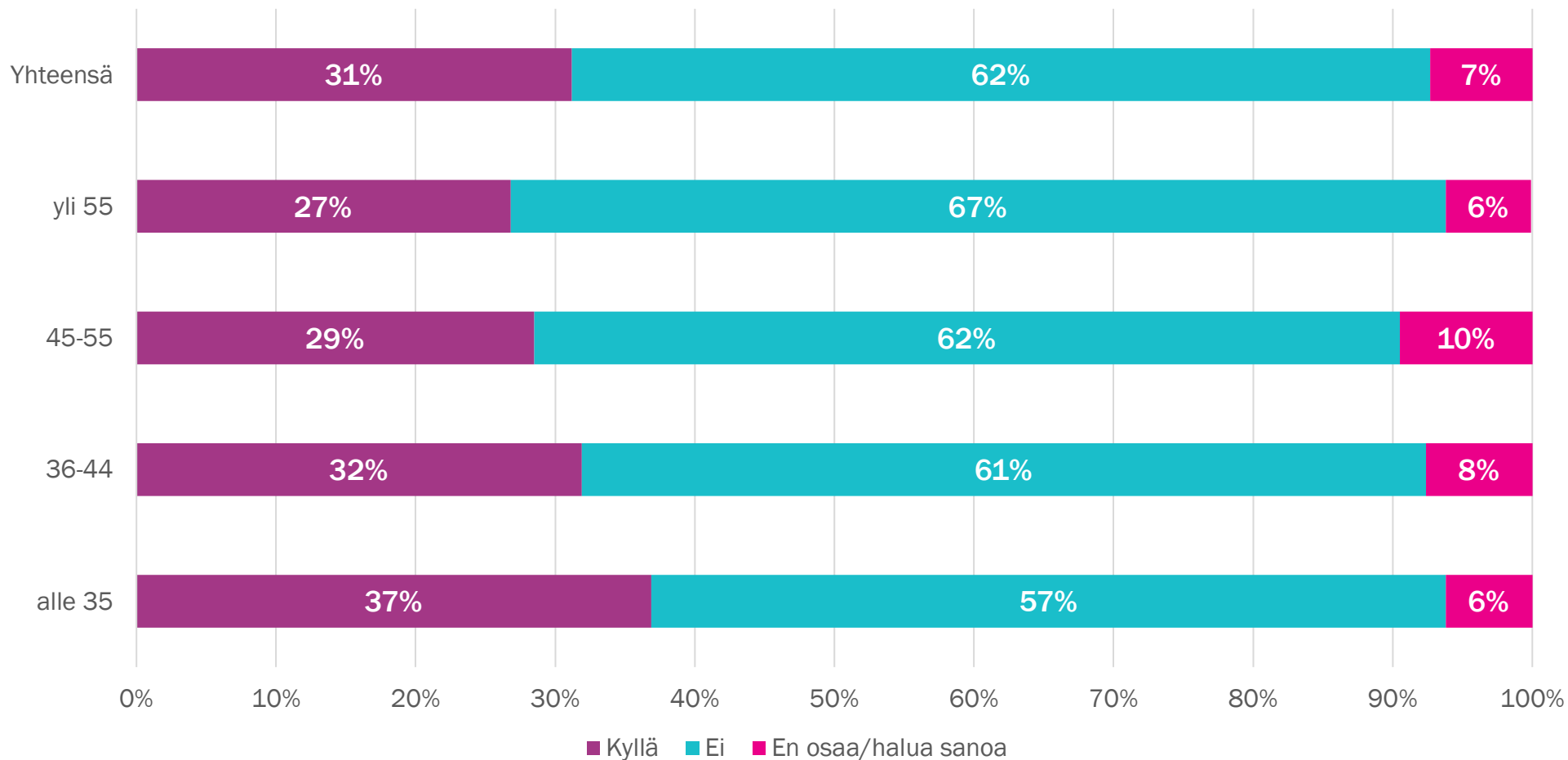
- Toiseksi merkittävin koettu syy työttömyyteen on, ettei vastaajan ikä vastaa työnantajan odotuksia.
- Alle vuoden työttömänä olleiden keskuudessa tämä on kaikista yleisin syy.

Ikääntyneille työttömille on tarjottu vähemmän työtä

- Vastaajien mukaan TE-toimisto ei ole tarjonnut työtä tai koulutusta suurimmalle osalle heistä.
- Prosenttiosuudet pienenevät ylempiin ikäryhmiin mentäessä tasaisesti. TE-toimisto on tarjonnut alle 35-vuotiaista 37 prosentille työtä tai koulutusta. Yli 55-vuotiaiden kohdalla prosenttiosuus on 27 prosenttia.

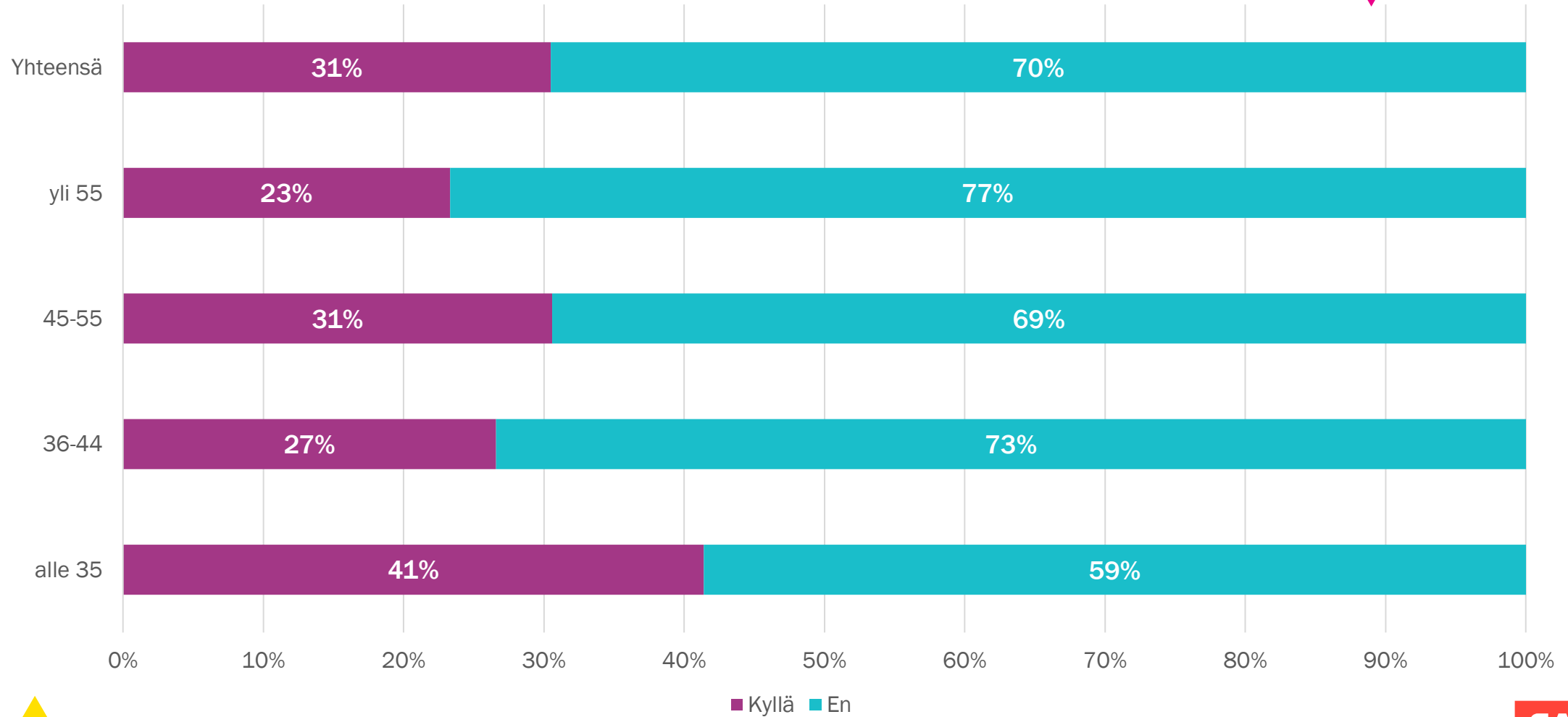
Onko TE-toimisto tarjonnut työtä tai koulutusta ikäluokittain

Työhaastatteluun pääsy vaikeutuu, kun ikää karttuu

- Viimeisen vuoden aikana alle 35-vuotiaista työttömistä 41 prosenttia kertoo päässeensä työhaastatteluun. Yli 55-vuotiaiden kohdalla prosenttiosuus on vain 23 prosenttia.

Työpaikkahaastatteluun pääsy ikäluokittain

Ikä ei vastaa työnantajien odotuksia – SAK:n ratkaisut

Työttömien on saatava apua työnhakuun, esimerkiksi videohakemuksiin. Hyödynnettävä myös työhönvalmennusta, jossa etsitään konkreettisesti uusi työ.

Työpaikkailmoituksiin on kuvattava realistiset ja työtä oikeasti kuvaavat tiedot ja vaatimukset ml. työsuhteen ehdot.

Mahdollisuuksia oman osaamisen näyttämiseen täytyy lisätä esimerkiksi työkokeilun tai palkkatuetun työn avulla.

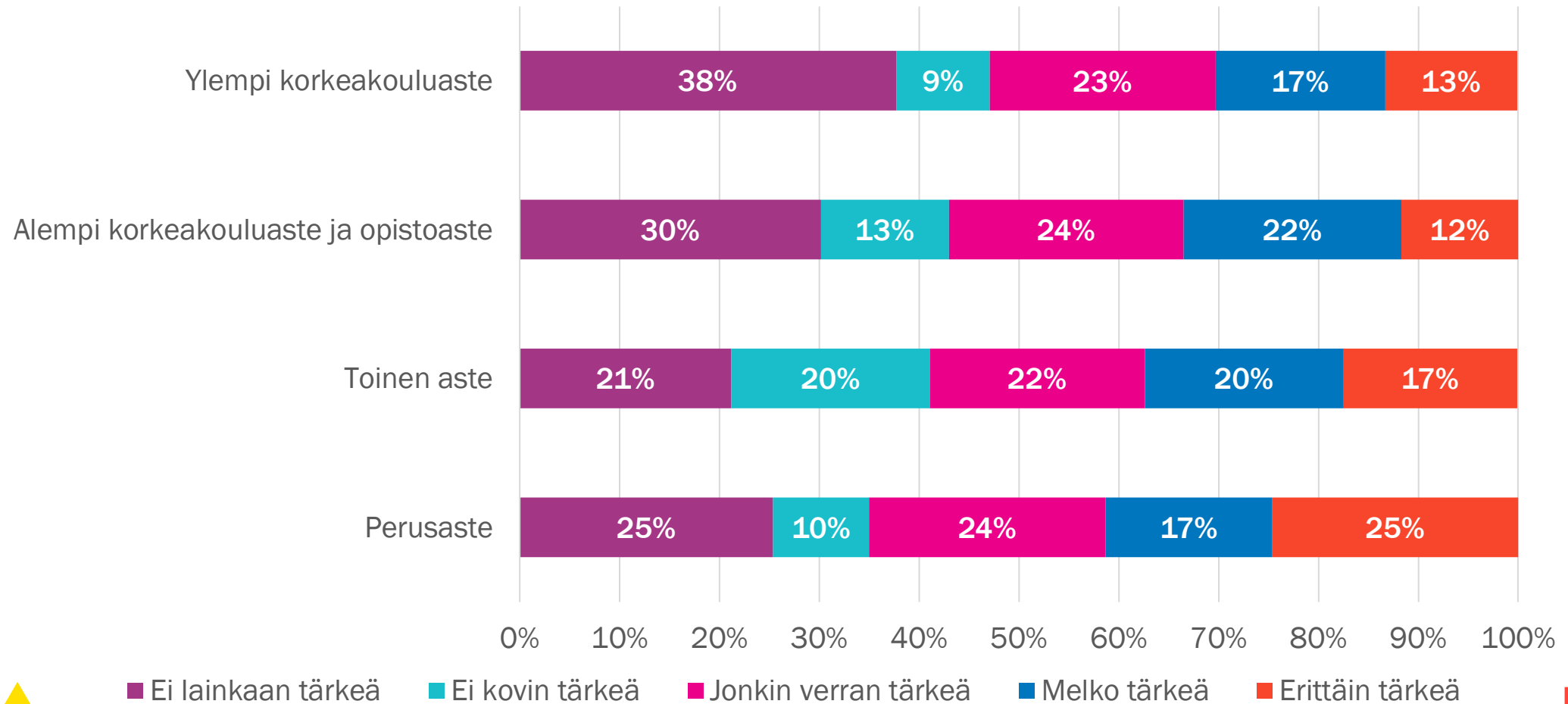
Työnantajan on mahdollista saada apua työvoimapulaan palkkaamalla kokeneita osaajia.

3. Minulle soveltuvaa kokoaikatyötä ei ole tarjolla

- Kolmanneksi mainituin työttömyyden syy
- Korreloi koulutustaustan kanssa. Perusasteen varassa olevista 42 prosenttia pitää syytä tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Korkeakoulutetuista vastaava osuus on 30 prosenttia.

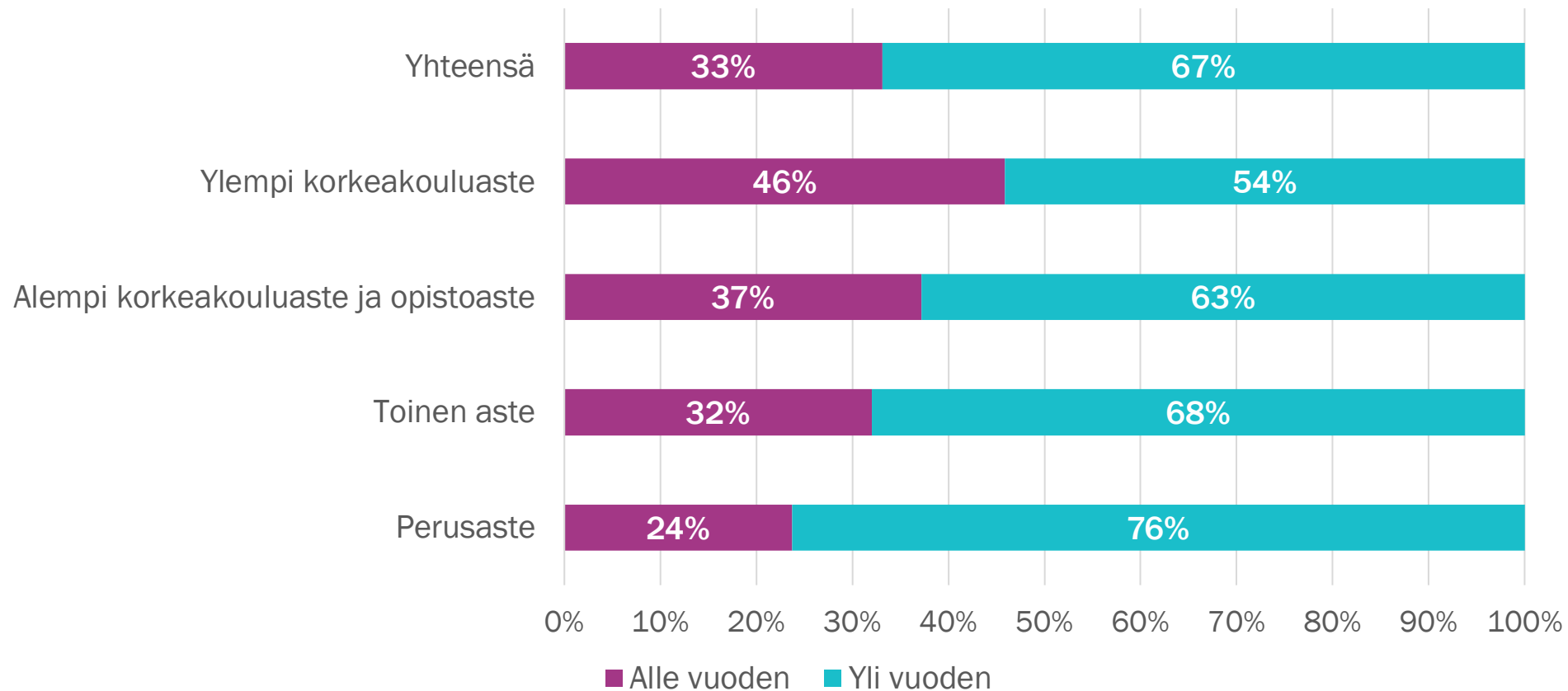
Minulle soveltuvaa kokoaikatyötä ei ole tarjolla

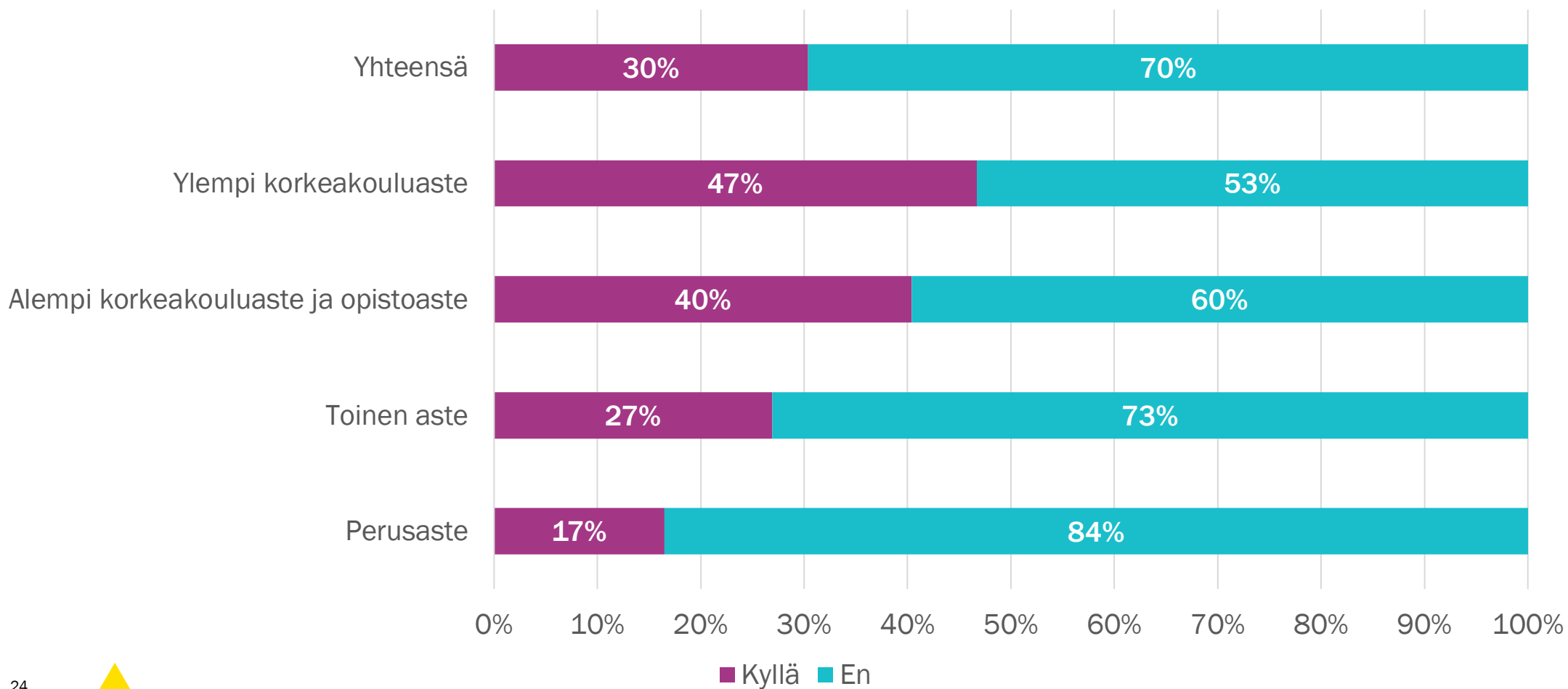
Perusasteen varassa olevien on vaikea työllistyä

- Perusasteen varassa olevista vastaajista jopa 76 prosenttia kertoo olleensa työttömänä yli vuoden.
- Työhaastatteluun on päässyt viimeisen kuukauden aikana perusasteen varassa olevista vain 17 prosenttia. Ylemmän korkeakoulutuksen saaneiden joukossa osuus on 47 prosenttia.

Työttömyyden kesto koulutusasteen mukaan

Työpaikkahaastatteluun pääsy koulutusasteen mukaan

Osaaminen on puutteellista – SAK:n ratkaisut

Jokainen perusasteen varassa oleva työtön ohjataan opiskelemaan. Tarvitaan lisää mahdollisuuksia tutkinnon osien ja lyhyempien koulutusjaksojen suorittamiseen.

Työnteko ja työnhaku edellyttävät digitaitoja sekä usein kirjallista hakemusta. Kaikille työnhakijoille tulee taata luku- ja kirjoitustaito sekä perustaidot matematiikassa ja ICT-taidoissa.

Työnhakijan opiskelumahdollisuuksia tulee laajentaa.

Työnantajien etenkin työvoimapula-aloilla tulee panostaa uuteen työntekijään: vähäisemmälläkin työkokemuksella voisi päästä työhön kiinni ja työpaikka panostaisi perehdytykseen ja koulutukseen.

SAK

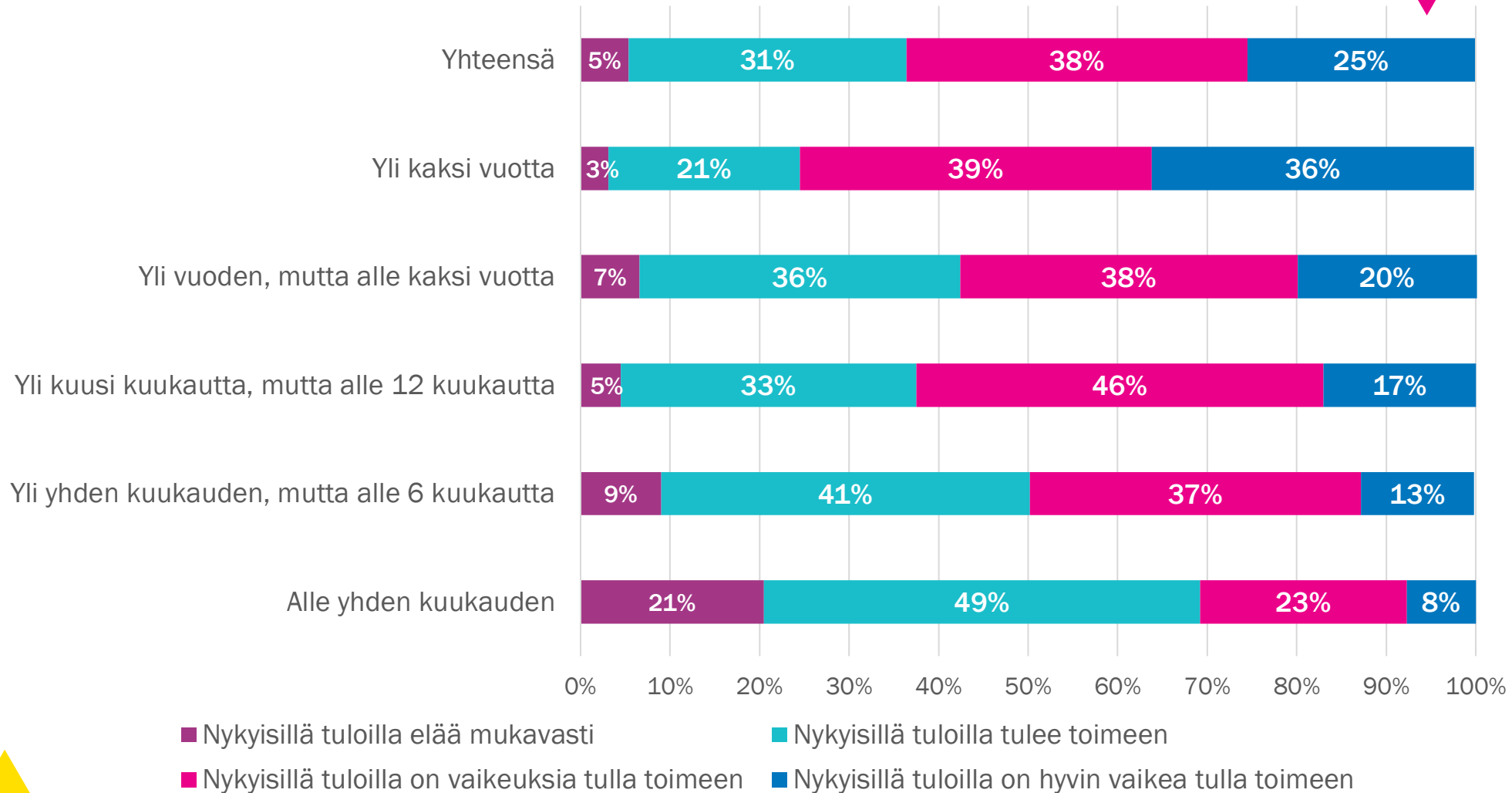
TYÖTÄ

TOISTEMME

PUOLESTA

**Lisäksi aineistosta havaitaan:
toimeentulo vaikeutuu, kun
työttömyys pitkittyy**

Toimeentulo työttömyyden keston mukaan

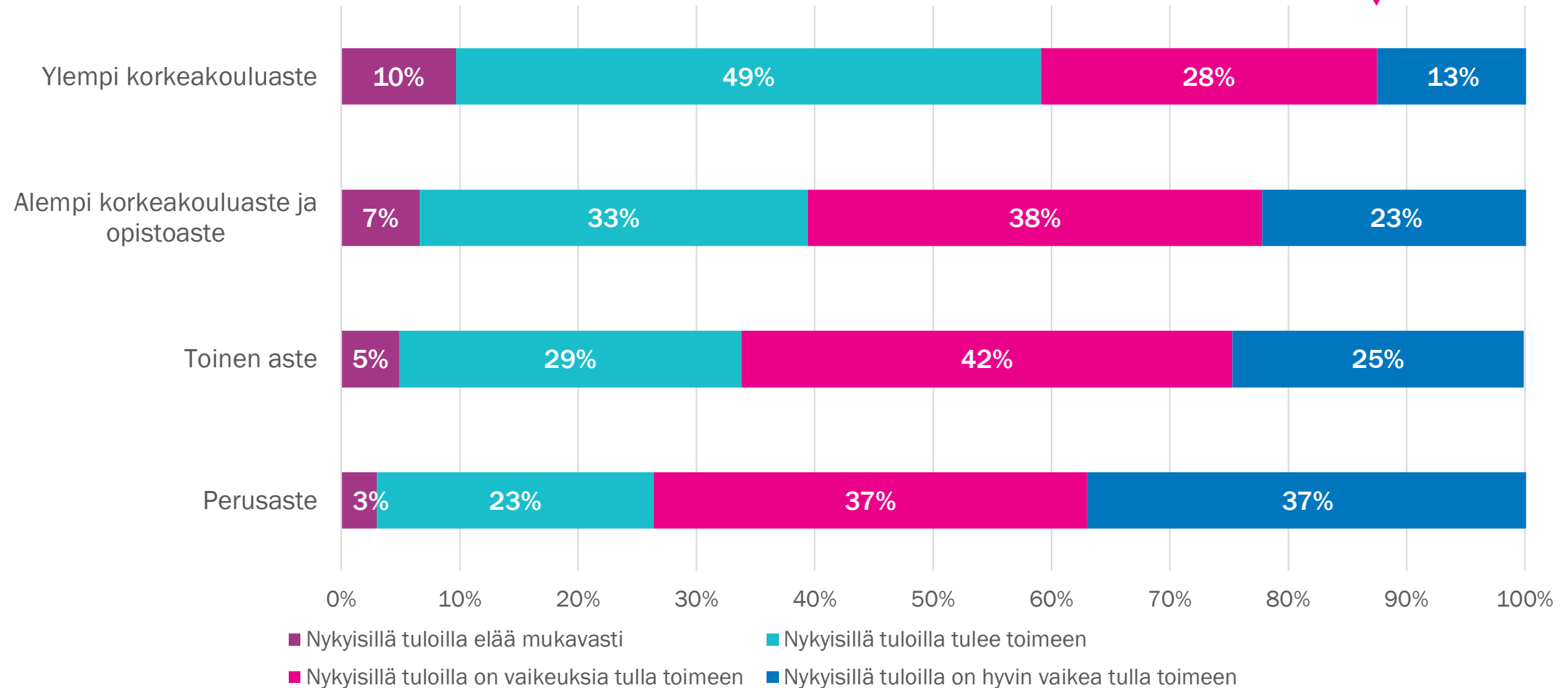

Toimeentulon haasteet korostuvat alemmin koulutetuilla

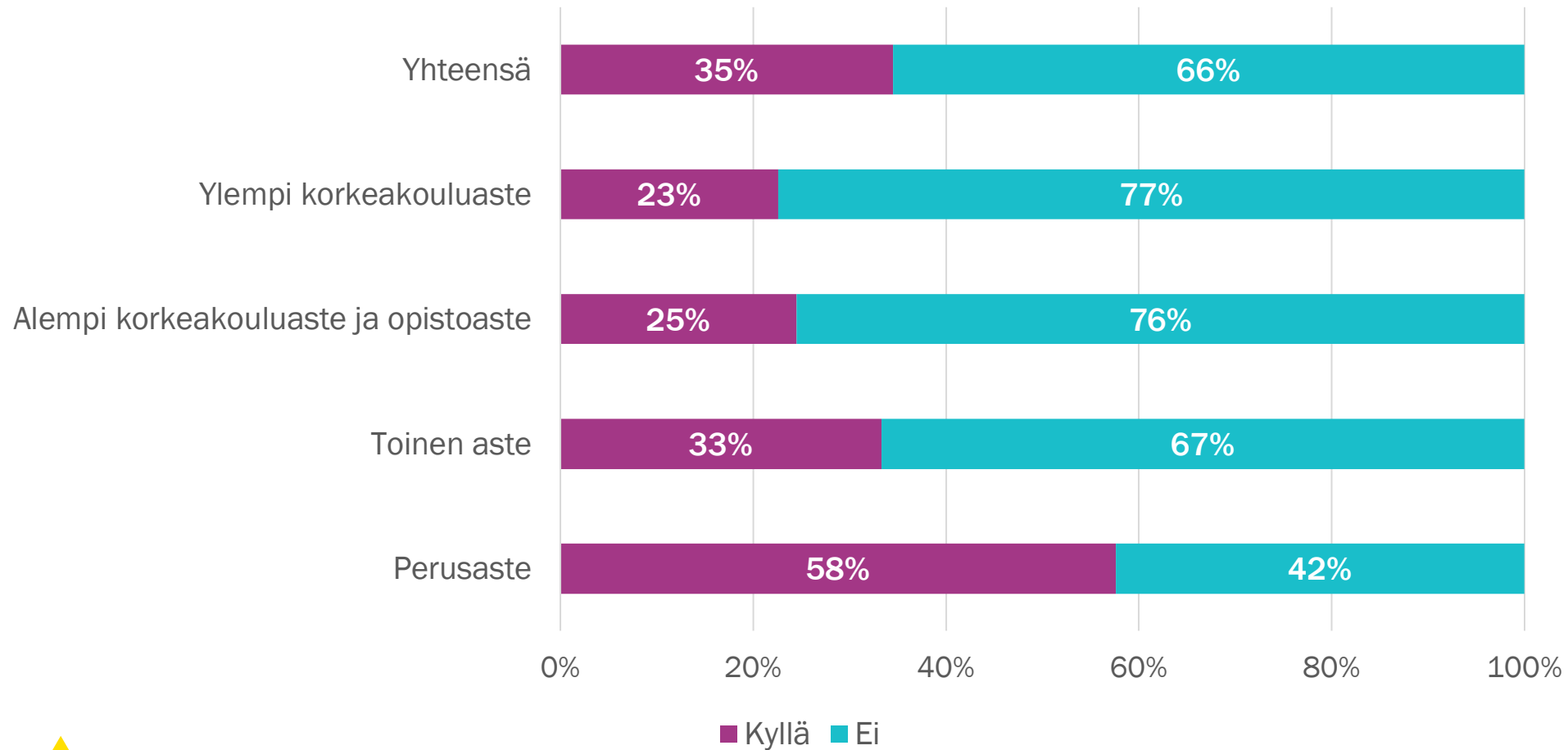
- Perusasteen varassa olevista 74 prosenttia kertoo, että tuloilla on vaikea tai erittäin vaikea tulla toimeen. Korkeakoulutetuissa vastaava osuus on 41 prosenttia.
- Lisäksi ulosottovelkaa on 58 prosentilla perusasteen varassa olevista. Korkea-asteen koulutuksen saaneilla vastaava osuus on 23 prosenttia.

Toimeentulo koulutusasteen mukaan

Ulosottovelka koulutusasteen mukaan

Johtopäätökset työttömien toimentulon haasteista

- Valtaosalla työttömistä on toimeentulovaikeuksia (63 %).
- Toimeentulovaikeudet lisääntyvät jo kuuden kuukauden työttömyyskuukauden jälkeen.
- Toimeentulovaikeuksissa olevien määrän lisääminen työttömyysturvaa leikkaamalla ei siksi ole oikeudenmukaista politiikkaa.
- Toimeentulovaikeuksien syveneminen lisääisi sosiaalisen syrjäytymisen riskiä ja vähentäisi esimerkiksi lääkkeisiin ja ruokaan käytössä olevaa rahamäärää. Siksi toimeentulon heikkeneminen johtaa usein myös fyysisen tai psyykkisen terveyden heikkenemiseen.
- SAK on ehdottanut pienimpien työttömyyspäivärahojen korottamista.
- [SAK on ehdottanut](#) ulosoton suojaosuuden korottamista parantamaan kaikkein pienituloisempien asemaa. Eduskunta säätöi syksyllä 2022 ulosoton suojaosuutta koskevan [kokeilun](#), jossa tavoitteena on korottaa ulosoton suojaosuutta takuueläkkeen tasolle. Kokeilu kestää vuoden 2023 ajan. Nyt tulee seurata, miten kokeilu vaikuttaa.

SAK

TYÖTÄ

TOISTEMME

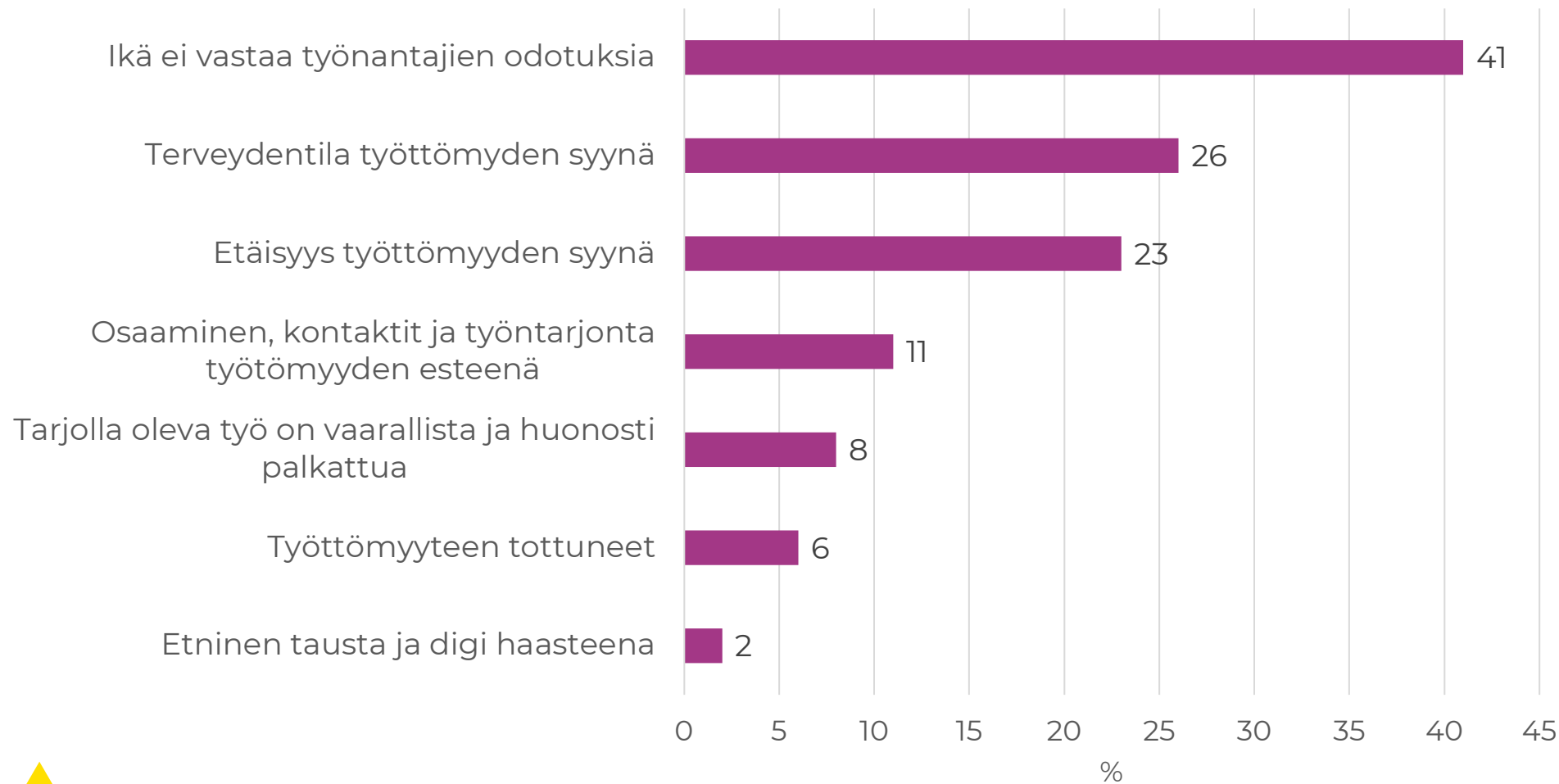
PUOLESTA

Työttömien segmentointi

Työttömien segmentointi

- Analyysia aineistosta syvennettiin toteuttamalla monimuuttuja-analyysi.
- Segmentointi toteutettiin pääkomponenttianalyysin avulla. Pääkomponenttianalyysillä voidaan löytää muuttujajoukosta yhteisiä piirteitä eli ulottuvuuksia, jotka ilmentävät samaa asiaa.
- Monimuuttuja analyysi toteutettiin lineaarisella regressioanalyysillä.
- Monimuuttuja-analyysissä käytetyt selittävät muuttujat ovat:
 - ikä, sukupuoli, alue, työttömyyden kesto, onko lapsia, toimeentulo, ulosottovelallisuus, etäisyys työpaikoista, asuuko yksin, terveydentila, onko ollut työpaikkahaastattelussa viimeisen 12 kuukauden aikana, koulutustaso.
- Segmenttien nimiin on nostettu piirteitä, jotka antavat segmentin ulottuvuuksista kattavan kuvan.
- Segmentoinnin tulokset syventävät aiemman kuvailevan analyysin tuloksia.

Segmentit ja niiden osuudet työttömistä

Kolme prosentuaalisesti suurinta segmenttiä

Ikä ei vastaa työnantajien odotuksia

41 % työttömistä

Tyypipiirteitä:

- Ikä ei vastaa työnantajien odotuksia

Muita tilastollisesti merkitseviä selittäviä tekijöitä: yli 55-vuoden ikä, toimeentulo joko huono tai erinomainen, suorittanut alemman korkeakoulututkinnon tai opistotason tutkinnon

Terveystila työttömyyden syynä

26 % työttömistä

Tyypipiirteitä:

- Huono terveystila
- Sellainen vamma tai sairaus, että ei voi tehdä työtä

Muita tilastollisesti merkitseviä selittäviä tekijöitä: naissukupuoli, yli 1 vuoden työttömänä, toimeentulovaikeuksia, työpaikat sijaitsevat kaukaa kotoa, ei ole ollut työpaikkahaastattelussa viimeisen 12 kk aikana, on suorittanut korkeintaan toisen asteen tutkinnon

Etäisyys työttömyyden syynä

23 % työttömistä

Tyypipiirteitä:

- Mahdolliset työpaikat sijaitsevat liian kaukana kodista
- Jos olisi työssä, työmatka-aika olisi liian pitkä

Muita tilastollisesti merkitseviä selittäviä tekijöitä : nuorempi vastaaja, terveys huono, ei ole ulosottovelkaa, asuu yksin, työpaikat sijaitsevat kaukana kotoa, ei ole ollut työpaikkahaastattelussa viimeisen 12 kuukauden aikana, suorittanut toisen asteen tutkinnon

Seuraavaksi suurimmat segmentit

Osaaminen kontaktit ja työn tarjonta työttömyyden esteenä

Osuus 11 %

Tyypipiirteitä:

- Soveltuvaa työtä ei tarjolla, puuttuu koulutusta, ei tietoa työpaikoista, kontaktit työnantajiin puuttuvat, vuorovaikutustaidot eivät vastaa työnantajien odotuksia

Muita tilastollisesti merkitseviä selittäviä tekijöitä: nuorempi vastaaja, yli vuoden työttömänä, toimeentulovaikeuksia, asuu yksin, käynyt muun kuin alemman korkeakouluasteen tai opistotason tutkinnon

Tarjolla oleva työ on vaarallista ja huonosti palkattua

Osuus 8 %

Tyypipiirteitä:

- Tarjolla oleva työ huonosti palkattua tai palkka on epäsäännöllistä.
- Työ fyysisesti tai psyykkisesti vaarallista
- Ei halua ottaa työpaikkaa vastaan työttömyysturvan menettämisen takia

Muita tilastollisesti merkitseviä selittäviä tekijöitä: terveydentila huono, työttömyyttä alle vuosi, asuu muualla kuin Etelä-Suomessa, asuu yksin, ei ole ollut työpaikkahaastattelussa viimeisen 12 kuukauden aikana, on käynyt muun kuin alemman korkeakouluasteen

Kaksi prosentuaalisesti pienintä segmenttiä

Tottunut työttömyyteen

Osuus 6 %

Tyypipiirteitä:

- On tottunut työttömyyteen
- Ei halua menettää työttömyysturvaa
- Ei halua luopua vapaa-ajasta

Muita tilastollisesti merkitseviä selittäviä tekijöitä: muita segmenttejä useammin nuorempi mies, terveys huono, verrattuna muihin työttömiin kertoo tulevansa toimeen mukavasti, ei ole ollut työpaikkahaastattelussa viimeisen 12 kuukauden aikana

Etninen tausta ja digi haasteena

Osuus 2 %

Tyypipiirteitä:

- Suomen kielen osaaminen, ulkonäkö ja etninen tausta eivät vastaa työnantajan odotuksia
- Ei tietoa työpaikoista, ei osaa hakea työtä sähköisesti
- Osaaminen, kontaktit ja työn tarjonta työttömyyden esteenä
- On hoivavelvoitteita

Muita tilastollisesti merkitseviä selittäviä tekijöitä: nuorempi vastaaja, mies, asuu Uudellamaalla, on lapsia, asuu yksin, on käynyt vain peruskoulun, on käynyt työpaikkahaastattelussa viimeisen 12 kk aikana

6 % työttömyyteen tottuneita, 94 % ei ole

- Segmentoinnin mukaan kuusi prosenttia työttömistä voidaan katsoa työttömyyteen tottuneiksi.
 - Huomattava, että myös tässä segmentissä näkyy huono terveydentila.
- Yli yhdeksällä kymmenestä työttömyys johtuu muusta syystä.
- Taustaa aiheesta:
 - Samanlaiseen tulokseen päätyy OECD:n [Faces of Joblessness in Finland](#) - tutkimus (2020): yksi tutkimuksen segmentoima ryhmä työttömistä on ”rajalliset taloudelliset kannusteet” (limited financial incentives). Tämä on OECD:n tutkimuksessa pienin (4 %) segmenteistä.

SAK

TYÖTÄ

TOISTEMME

PUOLESTA

Yhteenveto

Yhteenveto tuloksista ja SAK:n suosituksista

- Tulosten mukaan merkittävin syy työttömyyteen on huono terveydentila.
 - Näin ollen työllisyyttä voisivat parantaa toimivat terveystalvelut ja kuntoutus sekä työn sisältöjen sovittaminen työkykyyn ml. työaikajärjestelyt. Työnantajia on tuettava mukautuksissa.
- Toiseksi merkittävin syy on, että ikä ei vastaa työnantajien odotuksia.
 - Työnantajien olisi mahdollista saada apua työvoimapulaan palkkaamalla kokeneita osaajia.
 - Ikääntyneiden tulee saada työllisyyspalveluista apua työn etsintään ja hakemusten tekemiseen.
 - Tarvittaessa työnhakija voi näyttää osaamistaan työkokeilussa tai palkkatuetussa työssä.
- Työttömien selkeällä enemmistöllä, 63 prosentilla, on toimeentulovaikeuksia. Toimeentulovaikeudet lisääntyvät työttömyyden pitkittyessä jo kuuden kuukauden jälkeen.
 - Työttömyysturvan leikkaus heikentäisi heidän asemaansa entisestään.
- Työllisyystoimissa on tärkeää tunnistaa työttömyyden syyt.
 - Palvelut (työkyky ja osaamisen kehittäminen) räätälöitävä yksilöllisesti.